

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психолого-педагогічні основи

корекційно-розвивальної роботи

з аутичними дітьми

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань 0101 Педагогічна освіта

(шифр і назва галузі знань)

напрямок підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація Робота з аутичними дітьми

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

2017 – 2018 навчальний рік

Робоча програма: «Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми» для студентів за напрямом підготовки «Корекційна освіта (логопедія)», за спеціалізацією «Робота з аутичними дітьми»

Розробник: Супрун Ганна Володимирівна, викладач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від "6" вересня 2017 року № 1

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
 (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини

Н. А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної дисципліни

II. Тематичний план навчальної дисципліни

III. Програма

МОДУЛЬ I. Психологічні засади корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми.

МОДУЛЬ II. Підходи та методи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми»

V. Плани семінарських занять

VI. Завдання для самостійної роботи

VII. Система поточного та підсумкового контролю знань.

VIII. Методи навчання.

IX. Методичне забезпечення курсу.

X. Питання до екзамену

XI. Рекомендована література

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня відповідно до навчального плану спеціальності 6.010105 Корекційна освіта (логопедія), спеціалізації «Робота з аутичними дітьми».

Вивчення дисципліни «Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми» передбачає формування професійної компетентності студентів у сфері навчання, виховання, розвитку дітей з розладами аутичного спектра.

Навчальна дисципліна «Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми» характеризується тісними міждисциплінарними зв'язками із спеціальною педагогікою, загальною, віковою, педагогічною, спеціальною психологією, нейропсихологією та іншими галузями психологічних, педагогічних та медичних знань. Вивчення курсу «Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми» сприяє поглибленому розумінню структури і закономірностей психічної діяльності дітей з аутизмом, дозволяє індивідуалізувати систему психолого-педагогічного супроводу та корекційно-розвивальної роботи з такими дітьми.

Мета курсу – підготувати майбутніх спеціальних педагогів до проведення корекційно-розвивальної роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра в умовах спеціальних дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, дошкільних, загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивною формою навчання, реабілітаційних центрів тощо.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з психологічними та педагогічними основами проведення корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми.
- формувати у студентів базові знання особливостей розвитку, виховання та навчання дітей з аутизмом;
- формувати у студентів базові навички планування, організації та проведення корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми;
- формувати у студентів професійний інтерес до роботи з аутичними дітьми; розкрити особливу роль особистості педагога, його професійного та культурного рівня в створенні умов для соціалізації дитини з аутизмом;
- виховувати у студентів такі професійні якості як толерантність, доброзичливість, відповідальність за результати своєї діяльності.

Процес вивчення дисципліни спрямований на **формування** таких загальних та фахових компетенцій:

світоглядної:

- розуміння сутності та соціальної значущості майбутньої професії;

комунікативної:

- здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності;
- здатність працювати в команді;

інформаційної:

- здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань;

науково-дослідницької:

- здатність виконувати навчально-дослідницькі завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності;
- здатність до нестандартних рішень типових задач та здатність вирішувати нестандартні завдання;

самоосвітньої:

- здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку;

організаційної:

- здатність планувати та організовувати діяльність і взаємодію з одногрупниками;
- здатність до роботи в міждисциплінарній команді для вирішення корекційно-розвивальних завдань;

психолого-педагогічної:

- володіння базовими знаннями з психології аутичної дитини, закономірностей її розвитку; психологічних прийомів та методів її навчання для покращення соціалізації та інтеграції;
- володіння базовими знаннями про педагогічні, психологічні та реабілітаційні системи навчання та допомоги дітям з аутизмом;

медико-біологічної:

- володіння базовими знаннями про основні клінічні прояви порушень психофізичного розвитку при аутистичних розладах та нейрофізіологічні особливості вищої нервової діяльності аутичних дітей;

корекційно-педагогічної:

- володіння знаннями і здатністю до раціонального вибору корекційно-освітніх програм, методик і технологій корекції в умовах особистісно-орієнтованого підходу до аутичних дітей;
- володіння знаннями та розуміння сучасних підходів до вивчення, освіти, розвитку, абілітації, реабілітації і соціальної адаптації аутичних дітей в освітніх закладах, закладах соціального захисту та охорони здоров'я;

корекційно-методичної:

- застосовувати уміння: планувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури порушення, актуального стану і потенційних можливостей осіб з аутизмом;
- організовувати корекційно-розвивальне освітнє середовище, добирати і використовувати навчально-методичне забезпечення;

діагностично-корекційної:

- володіння знаннями з психолого-педагогічного вивчення особливостей психофізичного розвитку, потенційних можливостей,

- потреб і досягнень дітей з аутизмом;
- здатність до проведення психолого-педагогічного обстеження дітей з аутизмом, аналізу результатів їхнього комплексного медико-психолого-педагогічного обстеження на основі клініко-психолого-педагогічних класифікацій порушень розвитку;
- володіння базовими вміннями застосовувати методи корекційної роботи з розвитку психічної сфери дітей з аутизмом;
- здатність використовувати знання диференціальної діагностики при класифікації порушень аутистичного спектра.

Курс «Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми» складається з двох модулів: **модуль I** «Психологічні засади корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми»; **модуль II** «Підходи та методи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми».

Результатами вивчення модулю I «Психологічні засади корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми» визначено такі *психолого-педагогічні складові професійної компетентності*:

- здатність продемонструвати знання та розуміння основних концепцій та теорій аутизму; вміння застосувати ці знання та розуміння при складанні індивідуальної програми розвитку, при здійсненні модифікацій та адаптацій змісту і методів навчання, при складанні конспектів уроків з використанням технологій спільного викладання;
- вміння працювати в міждисциплінарній команді під час розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з аутизмом;
- здатність діяти згідно з принципами деонтології, пов'язаними з професійною діяльністю вчителя-логопеда;
- усвідомлення педагогічних, психологічних та соціальних наслідків у сфері професійної діяльності.

Результатами вивчення модулю II «Підходи та методи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми» визначено такі *психолого-педагогічні складові професійної компетентності*:

- здатність студентів продемонструвати базові медико-біологічні та психолого-педагогічні знання у процесі проведення корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей та індивідуальних освітніх потреб у спеціальних та інклюзивних дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах, реабілітаційних установах.
- здатність продемонструвати на базовому рівні вміння проводити психолого-педагогічне обстеження дітей з аутизмом, аналізувати результати комплексного медико-психолого-педагогічного обстеження на основі клініко-психолого-педагогічних класифікацій порушень розвитку;
- вміння консультувати батьків аутичної дитини з питань освіти, розвитку, сімейного виховання і соціальної адаптації;
- оволодіння на достатньому рівні навичками працювати самостійно та в групі (у процесі виконання завдань на практичних заняттях, під час педагогічної практики);
- вміння отримати результат у межах обмеженого часу з наголосом на

професійну діяльність та унеможливлення плагіату.

Програма **модулю I** «Психологічні засади корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми» складається з двох змістових модулів із них: лекції – 14 год., семінарські заняття – 8 год., практичні заняття – 6 год., модульний контроль – 4 год. Програма **модулю II** «Підходи та методи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми» складається з двох змістових модулів із них: лекції – 14 год., семінарські заняття – 8 год., практичні заняття – 6 год., модульний контроль – 4 год.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 150 год., із них 28 год. – лекції, 14 год. – семінарські заняття, 14 год. – практичні заняття, 8 год. – модульного контролю, 56 – самостійна робота, 30 год. – семестровий контроль.

Вивчення здобувачами вищої освіти навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми» завершується складанням іспиту.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 0101 «Педагогічна освіта» (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки: 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)» (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціалізація Робота з аутичними дітьми	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		3-й	-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		5-6 й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції	
		28 год.	год.
		Семінарські	
		14 год.	
		Практичні	
		14 год.	
		Самостійна робота	
		56 год.	год.
		Семестровий контроль	
		30 год.	
Вид контролю:			
екзамен			

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Семестровий контроль	Самостійна робота	Модульний контроль
МОДУЛЬ I. ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З АУТИЧНИМИ ДІТЬМИ									
Змістовий модуль 1. Сучасні наукові погляди на психологічні особливості розладів аутистичного спектра									
1.	Історія вивчення аутизму як самостійного порушення	8	4	2		2		4	
2.	Класифікація розладів аутистичного спектра, клінічні прояви та психологічний аспект.	8	4	2		4		4	
3-4.	Сучасні теорії аутизму, епідеміологія та прогноз.	16	8	4		2		8	
	<i>Модульний контроль</i>	2							2
	Разом	34	16	8		8		16	2
Змістовий модуль 2. Проблеми комплексної діагностики психічного розвитку дітей з аутизмом									
5.	Діагностичні критерії аутизму.	8	4	2	2			4	
6.	Методики комплексного обстеження дітей з аутизмом у міжнародній практиці.	8	4	2	2			4	
7.	Додаткові методи діагностики стану здоров'я та розвитку дітей з аутизмом.	8	4	2	2			4	
	<i>Модульний контроль</i>	2							2
	Разом	26	12	6	6			12	2
	Разом за семестр	75	28	14	6	8	15	28	4
МОДУЛЬ II. ПІДХОДИ ТА МЕТОДИ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З АУТИЧНИМИ ДІТЬМИ									
Змістовий модуль 3. Корекційно-розвивальна робота з аутичними дітьми в зарубіжній та вітчизняній практиці									
8-9.	Програми та методи з науково доведеною ефективністю (прикладний аналіз поведінки, терапія і навчання аутичних дітей ТЕАССН, тренінг функціональної поведінки, терапія з однією літкою тощо)	14	6	4		2		8	
10.	Альтернативні структуровані та неструктуровані підходи до корекції аутистичних порушень (сенсорна інтеграція, нейрокінезотерапія, метод ТОМАТІС, арт-терапевтичні групи, анімалотерапія, «Son-Rise», «Floortime»)	8	4	2		2		4	
11.	Досвід надання психолого-педагогічної допомоги в Україні дітям з аутизмом (державні та недержавні установи).	8	4	2		2		4	
	<i>Модульний контроль</i>	2							2
	Разом	32	14	8		6		16	2
Змістовий модуль 4. Вітчизняний досвід психолого-педагогічного супроводу та корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми									
12.	Системний підхід у наданні психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом (корекційно-компенсаторний підхід, міждисциплінарна команда супроводу, ресурсний підхід).	8	4	2	2			4	
13.	Індивідуальна програма розвитку дитини з аутизмом.	10	6	2	4			4	
14.	Методи та прийоми подолання небажаної поведінки аутичної дитини.	8	4	2	2			4	
	<i>Модульний контроль</i>	2							2
	Разом	28	14	6	8			12	2
	Разом за семестр	75	28	14	8	6	15	28	4
	Усього за навчальним планом	150	56	28	14	14	30	56	8

III. ПРОГРАМА

МОДУЛЬ I ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З АУТИЧНИМИ ДІТЬМИ

Змістовий модуль 1.

Сучасні наукові погляди на психологічні особливості розладів аутистичного спектра

Лекція 1. Історія вивчення аутизма як самостійного порушення (2 години).

Періоди вивчення аутизма. Термінологічний перехід від окремого симптому до самостійної нозологічної одиниці. Особливості визначення ознак аутизма Л. Каннером та Г. Аспергером. Перші наукові концепції аутизма. Внесок вітчизняних дослідників у розробку проблем аутизма (Д. Рождественська, К. Островська, Т. Скрипник, В. Тарасун, Д. Шульженко, А. Душка, О. Доленко). Термінологічний паралелізм.

Основні поняття теми: аутизм, ранній дитячий аутизм, розлади спектра аутизму, розлади аутистичного спектра.

Семінар 1. Історія вивчення аутизма як самостійного порушення (2 години).

Лекція 2. Класифікація розладів аутистичного спектра, клінічні прояви та психологічний аспект (2 години).

Класифікація аутизма у міжнародній системі класифікації хвороб (МКХ-10). Форми загальних розладів розвитку. Психологічний аспект виокремлення аутистичних ознак (Л. Вінг, Ф. Аппе). Клінічні прояви розладів аутистичного спектра за різних форм аутизма. Психологічні підходи до класифікації типів аутистичних порушень (О. Нікольська, Т. Скрипник, Д. Шульженко).

Основні поняття теми: форми аутизма, синдром Каннера, синдром Аспергера, атиповий аутизм, парааутичні розлади, синдром Ретта, сфери психічного розвитку, диференціальна діагностика.

Семінар 2-3. Класифікація розладів аутистичного спектра, клінічні прояви та психологічний аспект (4 години).

Лекція 3-4. Сучасні теорії аутизма. Епідеміологія та прогноз (2 години).

Аутизм як особливий тип дизонтогенезу. Біхевіаоральна модель аутизма. Біологічні теорії. Генетичні концепції. Теорії патогенних чинників. Теорія порушення роботи мозку. Імунологічні теорії. Когнітивні теорії. Теорія базальної афективної регуляції поведінки. Епідеміологія та прогноз при аутизмі.

Основні поняття теми: онтогенез, дизонтогенез, розвиток, спадковість.

Семінар 4. Сучасні теорії аутизма. Епідеміологія та прогноз (2 години).

Змістовий модуль 2.

Проблеми комплексної діагностики психічного розвитку дітей з аутизмом

Лекція 5. Діагностичні критерії аутизма (2 години).

Діагностичні критерії за міжнародною класифікацією (медичний та психологічний аспект). Диференційна діагностика аутизма. Скринінгові дослідження. Наукове спостереження як метод дослідження аутизма.

Основні поняття теми: міжнародна класифікація хвороб, діагностичний протокол, диференційна діагностика, скринінг, одиниці спостереження.

Практичне заняття 1. Діагностичні критерії аутизма (2 години).

Лекція 6. Методики комплексного обстеження дітей з аутизмом у міжнародній практиці (2 години).

Світовий клінічний досвід комплексного обстеження аутичних дітей (ADI-R, ADOS, ABC, CARS-2, CHAT, M-CHAT, PEP-3, Vineland Adaptive Behavior Scales). Огляд структури та критеріїв оцінювання CARS-2, M-CHAT. Процедура проведення оцінювання. Особливості повідомлення результатів діагностичного обстеження батькам. Рання діагностика як ефективний превентивний захід попередження соціальної дезадаптації дітей з аутизмом.

Основні поняття теми: психодіагностика, комплексні психодіагностичні методики, вимоги до проведення діагностичного обстеження, етика психодіагностичної процедури.

Практичне заняття 2. Методики комплексного обстеження дітей з аутизмом у міжнародній практиці (2 години).

Лекція 7. Додаткові методи діагностики стану здоров'я та розвитку дітей з аутизмом (2 години).

Потреба та актуальність додаткового вивчення аутичної дитини. Апаратна діагностика стану здоров'я та показання до її використання. Ефективність та дієвість додаткових методів дослідження. Роль педіатра, дитячого психіатра у первинному виявленні дітей групи ризику.

Основні поняття теми: апаратні методи функціональної діагностики, первинна профілактика аутизма, діти групи ризику.

Практичне заняття 3. Додаткові методи діагностики стану здоров'я та розвитку дітей з аутизмом (2 години).

МОДУЛЬ II

ПІДХОДИ ТА МЕТОДИ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З АУТИЧНИМИ ДІТЬМИ

Змістовий модуль 3.

Корекційно-розвивальна робота з аутичними дітьми в зарубіжній та світовій практиці

Лекція 8-9. Програми та методи роботи з аутичними дітьми з науково доведеною ефективністю (4 години).

Наукове підґрунття та основні інструменти сучасних програм та методів роботи з аутичними дітьми з науково доведеною ефективністю. Прикладний аналіз поведінки, терапія і навчання аутичних дітей ТЕАССН, тренінг функціональної поведінки, терапія з однолітками, обмін комунікативними картками та зображеннями.

Основні поняття теми: поведінковий аналіз, тренінг, функціональна поведінка, наслідування, наuczіння.

Семінар 5. Програми та методи роботи з аутичними дітьми з науково доведеною ефективністю (2 години).

Лекція 10. Альтернативні структуровані та неструктуровані підходи до корекції аутистичних порушень (2 години).

Наукове підґрунття та основні інструменти альтернативних піходів до корекції аутистичних порушень: сенсорна інтеграція, нейрокінезотерапія, метод ТОМАТІС, арт-терапевтичні групи, анімалотерапія, «Son-Rise», «Floortime».

Основні поняття теми: пропріоцептивні сигнали, екстероцептивні сигнали, інтероцептивні сигнали, сенсорна інтеграція, нейрокінезотерапія, арт-терапія, терапія.

Семінар 6. Альтернативні структуровані та неструктуровані підходи до корекції аутистичних порушень (2 години).

Лекція 11. Досвід надання психолого-педагогічної допомоги в Україні дітям з аутизмом (2 години).

Медичний та психолого-педагогічний напрями надання допомоги аутичним дітям. Державні та недержавні навчальні, реабілітаційні установи та установи комбінованого типу. Корекційно-розвивальні підходи та методи, реабілітаційні заходи, робота з батьками. Громадський рух батьківських благодійних організацій.

Основні поняття теми: системна допомога, корекційно-розвивальна робота, реабілітація, соціалізація.

Семінар 7. Досвід надання психолого-педагогічної допомоги в Україні дітям з аутизмом (2 години).

Змістовий модуль 4.

Вітчизняний досвід психолого-педагогічного супроводу та корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми

Лекція 12. Системний підхід у наданні психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом (2 години)

Наукове підґрунття системного підходу. Місце корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми в системі психолого-педагогічного супроводу. Міждисциплінарна команда фахівців, організація роботи команди. Принцип партнерської взаємодії та сімейно-центрований підхід в організації психолого-педагогічного супроводу аутичної дитини. Ресурсний підхід як інструмент підвищення соціальної адаптивності дитини з аутизмом (ресурси дитини та ресурси середовища). Організація простору: педагогічний дизайн у

корекційно-розвивальній роботі з аутичною дитиною.

Основні поняття теми: системний підхід, психолого-педагогічний супровід, міждисциплінарна команда супроводу, партнерська взаємодія, ресурсний підхід, сімейно-центрований підхід, педагогічний дизайн.

Практичне заняття 4. Системний підхід у наданні психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом (2 години).

Лекція 13. Індивідуальна програма розвитку дитини з аутизмом (2 години).

Ієрархія навчальних цілей у корекційно-розвивальній роботі з аутичною дитиною. Пріоритетність соціальної сфери розвитку. SMART-підхід у визначенні навчальної цілі, моніторингу її виконання. Роль усіх фахівців команди в реалізації навчальної цілі. Механізм моніторингу успішності.

Основні поняття теми: навчальна ціль, сфери психічного розвитку, SMART, моніторинг.

Практичне заняття 5-6. Індивідуальна програма розвитку дитини з аутизмом (4 години).

Лекція 14. Методи та прийоми подолання небажаної поведінки аутичної дитини (2 години).

Функціональність поведінки. Структура поведінки (антецедент-поведінка-наслідки). Методи згасання, конкуруюча поведінка, позитивне підкріплення.

Основні поняття теми: поведінка, вербальна поведінка, підкріплення, функціональний аналіз поведінки

Практичне заняття 7. Методи та прийоми подолання небажаної поведінки аутичної дитини (2 години).

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми»

Разом: 150 год., лекції – 28 год., семінарські та практичні заняття – 28 год., самостійна робота – 56 год., модуль – 8 год., семестровий контроль – 30 год.

Модулі	Модуль I. Психологічні засади корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми						Модуль II. Підходи та методи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми					
	Змістовий модуль 1. Сучасні наукові погляди на психологічні особливості розладів аутистичного спектра			Змістовий модуль 2 Проблема комплексної діагностики психічного розвитку дітей з аутизмом			Змістовий модуль 3 Корекційно-розвивальна робота з аутичними дітьми в зарубіжній та вітчизняній практиці			Змістовий модуль 4 Вітчизняний досвід психолого-педагогічного супроводу та корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми		
Кількість балів за модуль	68 (балів)			61 (бал)			62 (бали)			67 (балів)		
Тема лекції (1 бал)	1	2	3-4	5	6	7	8-9	10	11	12	13	14
	Історія вивчення аутизма як самостійного порушення	Класифікація розладів аутистичного спектра, клінічні прояви та психологічний аспект.	Сучасні теорії аутизма, епідеміологія та прогноз.	Діагностичні критерії аутизма.	Методики комплексного обстеження дітей з аутизмом у міжнародній практиці.	Додаткові методи діагностики стану здоров'я та розвитку дітей з аутизмом.	Програми та методи з науково доведеною ефективністю.	Альтернативні структуровані та неструктуровані підходи до корекції аутистичних порушень	Досвід надання психолого-педагогічної допомоги в Україні дітям з аутизмом	Системний підхід у наданні психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом	Індивідуальна програма розвитку дитини з аутизмом.	Методи та прийоми подолання небажаної поведінки аутичної дитини.
Семінарські та практичні заняття (10+1 бал за відвідування)	Семінари			Практичні			Семінари			Практичні		
	1	2-3	4	1	2	3	5	6	7	4	5-6	7
	Історія вивчення аутизма як самостійного порушення	Класифікація розладів аутистичного спектра, клінічні прояви та психологічний аспект.	Сучасні теорії аутизма, епідеміологія та прогноз.	Діагностичні критерії аутизма.	Методики комплексного обстеження дітей з аутизмом у міжнародній практиці.	Додаткові методи діагностики стану здоров'я та розвитку дітей з аутизмом.	Програми та методи з науково доведеною ефективністю	Альтернативні структуровані та неструктуровані підходи до корекції аутистичних порушень	Досвід надання психолого-педагогічної допомоги в Україні дітям з аутизмом	Системний підхід у наданні психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом	Індивідуальна програма розвитку дитини з аутизмом.	Методи та прийоми подолання небажаної поведінки аутичної дитини.
Самостійна робота	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)		
	За семестр – 129 балів						За семестр – 129 балів					
Підсумковий контроль	Всього – 258 балів, коефіцієнт – 4,3.						Екзамен – 40 балів					

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ I

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ

КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З АУТИЧНИМИ ДІТЬМИ

Змістовий модуль 1.

Сучасні наукові погляди на психологічні особливості розладів аутистичного спектра

Семінар 1. Історія вивчення аутизма як самостійного порушення (2 години).

1. Дайте характеристику періодам вивчення аутизма.
2. Розкрийте особливості переходу терміну «аутизм» від назви окремого симптому до самостійної нозологічної одиниці.
3. У чому сутність термінологічного паралелізму термінів «аутизм», «аутистичні розлади», «розлади спектру аутизму», «розлади аутистичного спектра»?
4. Розкрийте особливості визначення ознак аутизма Л. Каннером та Г. Аспергером.
5. Дайте характеристику першим науковим концепціям аутизма.
6. Розкрийте внесок вітчизняних дослідників у розробку проблем аутизма (Д. Рождественська, К. Островська, Т. Скрипник, В. Тарасун, Д. Шульженко, А. Душка, О. Доленко, Н. Базима, І. Логвінова).
7. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література.

Основна: 2, 12, 13, 26, 29; додаткова: 1, 4, 5, 6, 9, 28, 29, 47.

Семінар 2-3. Класифікація розладів аутистичного спектра, клінічні прояви та психологічний аспект (4 години).

1. Дайте узагальнений огляд принципів класифікації аутизма у міжнародній системі класифікації хвороб (МКХ-10).
2. Коротко охарактеризуйте форми загальних розладів розвитку.
3. Розкрийте психологічний аспект виокремлення аутистичних ознак (Л. Вінг, Ф. Аппе).
4. Розкрийте клінічні прояви дитячого аутизма.
5. Розкрийте клінічні прояви атипового аутизма.
6. Розкрийте клінічні прояви парааутистичних розладів.
7. Розкрийте клінічні прояви гіперактивного розладу асоційованого з Розкрийте розумовою відсталістю та стереотипними рухами.
8. Розкрийте клінічні прояви синдрому Аспергера.
9. Розкрийте клінічні прояви синдрому Ретта.
10. Розкрийте сутність психологічних підходів до класифікації типів аутистичних порушень (О. Нікольська, Т. Скрипник, Д Шульженко).
11. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література.

Основна: 11, 12, 13, 26, 29; додаткова: 4, 6, 9, 11, 27, 33, 34.

Семінар 4. Сучасні теорії аутизма. Епідеміологія, прогноз (2 години).

1. Охарактеризуйте специфічні риси аутизма як особливого типу дизонтогенезу.
2. Розкрийте особливості аутизма за біхевіоральною моделлю.
3. Охарактеризуйте біологічні теорії розуміння сутності аутизма.
4. Охарактеризуйте генетичні концепції розуміння аутистичних порушень.
5. Охарактеризуйте положення теорії виникнення аутизма внаслідок дії патогенних чинників.
6. Охарактеризуйте положення теорії порушення роботи мозку як чинника формування аутистичних порушень.
7. Охарактеризуйте положення імунологічної теорії виникнення аутизма.
8. Охарактеризуйте положення когнітивної теорії виникнення аутизма.
9. Охарактеризуйте теорію базальної афективної регуляції поведінки; групи дезадаптованості за аутистичним типом.
10. Сучасні гіпотези аутизма як порушення функціонування дзеркальних нейронів; неврологічна природа аутизма тощо.
11. Епідеміологія та прогноз при аутизмі.
12. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література.

Основна: 11, 12, 13, 26, 29; додаткова: 4, 9, 11, 27, 33, 34.

Змістовий модуль 2.

Проблеми комплексної діагностики психічного розвитку дітей з аутизмом

Практичне заняття 1. Діагностичні критерії аутизма (2 години).

1. Здійснить порівняння діагностичних критеріїв дитячого аутизма та атипового аутизма (МКХ-10).
2. Здійснить порівняння діагностичних критеріїв дезінтеграційного розладу в дитячому віці та гіперактивного розладу, асоційованого з розумовою відсталістю та стереотипними рухами (МКХ-10).
3. Здійснить порівняння діагностичних критеріїв дитячого аутизма та синдрому Аспергера (МКХ-10).
4. Здійснить порівняння діагностичних критеріїв атипового аутизма та інших загальних розладів розвитку (МКХ-10).
5. Охарактеризуйте сутність скринінгового дослідження аутизма.
6. Наукове спостереження як метод дослідження аутизма.
7. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література.

Основна: 5, 10, 11, 12, 13, 26, 29; додаткова: 4, 6, 9, 11, 27, 33, 34.

Практичне заняття 2. Методики комплексного обстеження дітей з аутизмом у міжнародній практиці (2 години).

1. Розкрийте зміст параметрів оцінювання в методиці ADOS.
2. Розкрийте особливості проведення діагностичної процедури в методиці ADOS.
3. Розкрийте вимоги до поведінки експериментатора в методиці ADOS.
4. Розкрийте зміст параметрів оцінювання в методиці CARS.
5. Розкрийте зміст параметрів оцінювання в методиці M-CHAT.
6. Порівняйте особливості психодіагностичних методик оцінювання

аутичних дітей ADOS та CARS.

7. Порівняйте особливості психодіагностичних методик оцінювання аутичних дітей ADOS та M-CHAT.
8. Порівняйте особливості психодіагностичних методик оцінювання аутичних дітей CARS та M-CHAT.
9. Розкрийте вимоги до експериментатора під час діагностичного скринінгового дослідження.
10. Розкрийте особливості повідомлення результатів діагностичного обстеження батькам.
11. Які методи ранньої діагностики ризику формування аутизму вам відомі? У чому переваги та труднощі використання цих методик як превентивного заходу попередження соціальної дезадаптації дітей з аутизмом.
12. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література.

Основна: 5, 10, 11, 12, 13, 26, 29; додаткова: 4, 9, 11, 27, 33, 34.

Практичне заняття 3. Додаткові методи діагностики стану здоров'я та розвитку дитини з аутизмом (2 години).

1. Розкрийте потребу та актуальність додаткового вивчення аутичної дитини.
2. Охарактеризуйте види апаратної діагностики стану здоров'я та показання до її використання.
3. Розкрийте можливі позитивні ефекти додаткових методів дослідження стану здоров'я аутичної дитини для її розвитку на навчання.
4. Охарактеризуйте роль педіатра, дитячого психіатра у первинному виявленні дітей групи ризику.
5. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література.

Основна: 5, 10, 11, 12, 13, 26, 29; додаткова: 4, 9, 11, 27, 33, 34.

МОДУЛЬ II ПІДХОДИ ТА МЕТОДИ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З АУТИЧНИМИ ДІТЬМИ

Змістовий модуль 3.

Корекційно-розвивальна робота з аутичними дітьми в зарубіжній та світовій практиці

Семінар 5. Програми та методи роботи з аутичними дітьми з науково доведеною ефективністю (2 години).

1. Здійснить порівняльну характеристику наукових засад сучасних програм та методів роботи з аутичними дітьми з науково доведеною ефективністю.
2. Розкрийте основні положення, терміни теорії Б. Скіннера (типи поведінки, підкріплення, функціональність поведінки).
3. Здійснить огляд форм роботи з аутичною дитиною в системі прикладного аналізу поведінки.
4. Охарактеризуйте принципи та прийоми роботи аутичних дітей за програмою ТЕАССН.
5. Розкрийте можливості та обмеження методу альтернативної комунікації (обмін комунікативними картками та зображеннями).

6. Охарактеризуйте особливості терапія з однолітками в системі роботи з аутичними дітьми.
7. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література.

Основна: 10, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 27, 28, 29, 30; додаткова: 1, 9, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 28, 35, 39, 45, 49,52,53.

Семінар 6. Альтернативні структуровані та неструктуровані підходи до корекції аутистичних порушень (2 години).

1. Розкрийте наукове підґрунтя та основні інструменти методу сенсорної інтеграції Дж. Айрес.
2. Розкрийте наукове підґрунтя та основні інструменти нейрокінезотерапії.
3. Розкрийте наукове підґрунтя та основні інструменти методу ТОМАТІС.
4. Розкрийте наукове підґрунтя та основні інструменти роботи арт-терапевтичних груп.
5. Розкрийте наукове підґрунтя та основні інструменти методу анімалотерапії.
6. Розкрийте наукове підґрунтя та основні інструменти методів «Son-Rise», «Floortime».
7. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література.

Основна: 10, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 27, 28, 29, 30; додаткова: 1, 9, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 28, 35, 39, 45, 49,52,53.

Семінар 7. Досвід надання психолого-педагогічної допомоги в Україні дітям з аутизмом (2 години).

1. Охарактеризуйте відмінності медичної та психолого-педагогічної допомоги аутичним дітям.
2. Здійснить моніторинг інформаційних джерел щодо особливостей роботи державних та недержавних установ для аутичних дітей. За результатами заповніть таблицю 1 та 2.

Таблиця 1.

Державні заклади, які надають допомогу дітям з аутизмом

Рубрики таблиці:

№ Назва закладу Місце розташування Форми допомоги Склад фахівців Режим перебування дитини

Таблиця 2.

Недержавні заклади, які надають допомогу дітям з аутизмом

Рубрики таблиці:

№ Назва закладу Місце розташування Форми допомоги Склад фахівців Режим перебування дитини

3. Здійснить моніторинг інформаційних джерел щодо діяльності благодійних та батьківських організацій, які опікуються правами дітей з аутизмом. Результати оформіть у вигляді таблиці 3, 4.

Таблиця 3.

Громадський рух батьків, які виховують дітей з аутизмом.

Рубрики таблиці:

№ Назва Місце розташування Форми активності Рубрики корисної інформації *Останні громадські заходи*

Таблиця 4.

Благодійні організації, які захищають права дітей з аутизмом.

№ Назва Місце розташування Форми активності Рубрики корисної інформації *Останні громадські заходи/ історії допомоги тощо*

4. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література.

Основна: 10, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 27, 28, 29, 30; додаткова: 1, 9, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 28, 35, 39, 45, 49, 52, 53.

Змістовий модуль 4.

Вітчизняний досвід психолого-педагогічного супроводу та корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми

Практичне заняття 4. Системний підхід у наданні психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом (2 години).

1. Порівняйте методичні вимоги до надання психолого-педагогічної допомоги в традиційному підході та в системному підході.
2. Охарактеризуйте напрями корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми за їх метою. Обґрунтуйте пріоритетність у виборі одного з напрямів (за вашим вибором).
3. Розкрийте склад міждисциплінарної команди фахівців та організації їхньої роботи.
4. Розкрийте принцип партнерської взаємодії та сімейно-центрований підхід в організації психолого-педагогічного супроводу аутичної дитини.
5. Розкрийте сутність ресурсного підходу як інструменту підвищення соціальної адаптивності дитини з аутизмом (ресурси дитини та ресурси середовища).
6. Охарактеризуйте основні вимоги до організації простору у корекційно-розвивальній роботі з аутичною дитиною.
7. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література.

Основна: 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27; додаткова: 9, 37, 44.

Практичне заняття 5-6. Індивідуальна програма розвитку дитини з аутизмом (4 години).

1. Розкрийте особливості визначення ієрархічності навчальних цілей у корекційно-розвивальній роботі з аутичною дитиною. Наведіть приклади.
2. Обґрунтуйте визначення пріоритетності соціальної сфери розвитку аутичної дитини.
3. Розкрийте SMART-підхід у визначенні навчальної цілі моніторинг її виконання.
4. На прикладі проілюструйте визначення актуальної навчальної цілі, визначте завдання для учасників міждисциплінарної команди фахівців.
5. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література.

Основна: 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27; додаткова: 9, 37, 44.

Практичне заняття 7. Методи та прийоми подолання небажаної поведінки аутичної дитини (2 години).

1. Розкрийте сутність розуміння функціональності поведінки.
2. Охарактеризуйте структура поведінки з точки зору її аналізу (антецедент-поведінка-наслідки).
3. Охарактеризуйте методи зменшення небажаної поведінки (згасання, конкуруюча поведінка, позитивне підкріплення).
4. Наведіть приклади небажаної поведінки. Наведіть приклади заохочення.
5. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література.

Основна: 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28; додаткова: 9, 37, 44.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МОДУЛЬ I.

Психологічні засади корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми

Змістовий модуль 1.

Сучасні наукові погляди на психологічні особливості розладів аутистичного спектра

Самостійна робота 1.

Завдання:

1. Вивчіть та проаналізуйте здобутки чотирьох дослідників проблем аутизму. Заповніть таблицю.

Рубрики таблиці.

Автор Науковий підхід Наукові теорії/наукове підґрунтя досліджень Друковані праці Джерело, яке вивчалось Короткий зміст Висновки автора

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Самостійна робота 2.

Завдання:

1. Проаналізуйте спільне та відмінне між медичним та психологічним аспектами вивчення аутистичних порушень. Заповніть таблицю.

Рубрики таблиці.

Медичний аспект

Психологічний аспект

Персоналії

Науковий принцип виокремлення діагностичних критеріїв

Особливості класифікації форм/типів/груп

Термінологічне поле

2. Порівняйте специфічні психологічні особливості форм аутистичних порушень у роботах вітчизняних дослідників (Т. Скрипник). Заповніть таблицю.

Рубрики таблиці.

Психологічний показник/ознака/характеристика

Форма аутистичного розладу

3. Порівняйте підходи та принципи психологічних класифікацій аутистичних порушень кількох дослідників (О. Нікольська, Т. Скрипник, Д. Шульженко). Заповніть таблицю.

Рубрики таблиці.

Автор Друковані роботи Наукове підґрунтя/наукова теорія Психологічна сутність розуміння аутизма Авторська класифікація форм аутистичних порушень

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Самостійна робота 3.

Завдання:

1. Розкрийте зміст семінару 4 у вигляді узагальненої таблиці. Рубрики таблиці розробіть самостійно.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Змістовий модуль 2

Проблема комплексної діагностики психічного розвитку дітей з аутизмом.

Самостійна робота 4.

Завдання:

1. Розробіть та заповніть порівняльну таблицю до завдань 1-4 практичного заняття 1.

2. Оберіть одиницю спостереження (Т. Скрипник) та здійсніть спостереження (за колегою, другом, дитиною тощо). Результати оформіть у вигляді таблиці.

Рубрики таблиці.

Мета

Дата

Часовий проміжок (2-4 хв) Показники проявів одиниці спостереження (наявність, відсутність, зміни прояву тощо)

Висновок

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Самостійна робота 5.

Завдання:

1. Перегляньте запропоноване відео (див. список додаткових джерел). Занотуйте прояви та ознаки аутистичної поведінки дитини, які ви помітили. Результати запишіть у таблицю, яку самостійно сформулюйте.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

МОДУЛЬ II.

Підходи та методи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми.

Змістовий модуль 3.

Корекційно-розвивальна робота з аутичними дітьми в зарубіжній та вітчизняній практиці

Самостійна робота 6.

Завдання:

1. Напишіть есе у вільній формі про ваше бачення можливих шляхів зближення та співпраці медичних, психологічних та педагогічних працівників для покращення раннього виявлення дітей групи ризику формування аутизма.
2. Відповідно до завдань семінару 6 оформіть порівняльну таблицю альтернативних підходів до корекції аутистичних порушень. Рубрики таблиці розробіть самостійно.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Самостійна робота 7.

Завдання:

1. Знайдіть інформаційні джерела та проаналізуйте актуальні проблеми корекційно-розвивальної роботи з аутичним дітьми за трьома програмами на ваш вибір. Порівняння проведіть за друкowanими інтернет-джерелами офіційних сайтів обраних вами програм. Зробіть посилання на джерело інформації (сайт, назва статті, автор, основні положення статті).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

2. Письмово висловіть свою думку, щодо сучасного стану надання психолого-педагогічної допомоги та проведення корекційно-розвивальної роботи з аутичним дітьми в Україні. Свої думки обґрунтуйте.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Змістовий модуль 4.

Вітчизняний досвід психолого-педагогічного супроводу та корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми

Самостійна робота 8.

Завдання:

1. Письмово висловіть свою думку щодо можливих труднощів у роботі міждисциплінарної команди супроводу аутичної дитини. Запропонуйте шляхи їх попередження та подолання.
2. Яка з умов системного підходу в наданні психолого-педагогічної допомоги аутичним дітям, на вашу думку, є пріоритетною. Обґрунтуйте свою позицію.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Самостійна робота 9.

Завдання:

1. Напишіть п'ять зразків визначення актуальної навчальної цілі та відповідних завдань фахівцям команди супроводу аутичної дитини до п'яти індивідуальних програм розвитку.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Самостійна робота 10.

Завдання:

1. Які чинники сприятимуть, а які можуть перешкоджати батькам або фахівцям у подоланні небажаної поведінки аутичної дитини. Обґрунтуйте свою думку.

Форма подання: у вигляді вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО

КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Психолого-педагогічні основи корекційно-розвивальної роботи з аутичними дітьми» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
Семестр 3-й		
1.	Відвідування лекцій	7
2.	Відвідування семінарських та практичних занять	7
3.	Робота на семінарських та практичних заняттях	40
4.	Модульні контрольні роботи (1, 2)	50
5.	Самостійна робота	25
	Коефіцієнт = 1,59	129 = 100
Семестр 4-й		
1.	Відвідування лекцій	7
2.	Відвідування семінарських та практичних занять	7
3.	Робота на семінарському та практичних заняттях	40
4.	Модульні контрольні роботи (3, 4)	50
5.	Самостійна робота	25
	Коефіцієнт = 1,59	129=100

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентом застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

Методи письмового контролю: письмове опитування; конспект.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;

- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«достатньо»	E
69-74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82-89	«дуже добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

Словесні: пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Запитання до екзамену

Теоретичний блок

1. Дайте сучасне визначення аутизму (МКХ-10).
2. Поясніть сутність термінологічного паралелізму щодо розладів аутистичного спектра.
3. Які форми аутизму зафіксовано в міжнародній класифікації хвороб десятої редакції?
4. Назвіть діагностичні критерії розладів аутистичного спектра за міжнародним протоколом психіатрів DSM-V.
5. Назвіть особливі клінічні прояви дитячого аутизму.
6. Назвіть особливі клінічні прояви атипового аутизму.
7. Назвіть клінічні прояви параутичних розладів.
8. Назвіть клінічні прояви синдрому Аспергера.
9. Назвіть клінічні прояви інших дезінтегративних розладів.
10. Назвіть клінічні прояви гіперативного розладу, асоційованого з розумовою відсталістю та моторними стереотипіями.
11. Назвіть відомі вам теорії аутизму. Коротко охарактеризуйте дві на ваш вибір.
12. В яких сферах розвитку визначили найбільш загальні ознаки аутизму Л. Вінг та Д.Гулд?
13. Які одиниці спостереження за психологічними особливостями дітей з аутизмом визначено Т. Скрипник?
14. Назвіть параметри оцінювання ступеня аутистичних проявів, що включено до опитувальника CARS.
15. Назвіть параметри оцінювання ризику аутистичних розладів в опитувальнику M-CHAT.
16. Назвіть параметри діагностування аутичної дитини за шкалою ADOS.
17. Назвіть відомі вам основні поняття теорії Б. Скінера.
18. Назвіть складові функціонального аналізу поведінки.
19. Назвіть відомі вам підходи та методи допомоги аутичним дітям з науково доведеною ефективністю.
20. Назвіть відомі вам основні поняття теорії сенсорної інтеграції Дж. Айрес.
21. Назвіть відомі вам альтернативні підходи та методи допомоги аутичним дітям.
22. Назвіть основні напрями психолого-педагогічної допомоги аутичній дитині при системному підході.
23. Назвіть фахівців, які можуть бути залучені до міждисциплінарної команди супроводу аутичної дитини.
24. Назвіть відомі вам зони організації навчального простору, які представлені в системі педагогічного дизайну.
25. Назвіть структуру Індивідуальної програми розвитку для дитини з аутизмом.

Аналітичний блок

1. Чому в сучасній психології та педагогіці спостерігаються суперечності в розумінні сутності розладів аутистичного спектра?
2. Розкрийте особливості визначення ознак аутизму Л. Каннером та

Г. Аспергером.

3. Порівняйте особливості розуміння специфічних проявів у комунікативній сфері аутичних дітей Н. Базими та І. Логвінової.
4. Проаналізуйте особливості психологічної класифікації типів аутистичних порушень Т. Скрипник та Д. Шульженко.
5. Проаналізуйте особливості психологічної класифікації типів аутистичних порушень Т. Скрипник та О. Нікольської.
6. Проаналізуйте особливості психологічної класифікації типів аутистичних порушень О. Нікольської та Д. Шульженко.
7. Проаналізуйте особливості психологічних рис синдрому Каннера та синдрому Аспергера.
8. Проаналізуйте особливості психологічних рис дитячого аутизму та атипового аутизму.
9. Розкрийте особливості пояснення причин аутистичного порушення сучасними науковими підходами (теорія функціонування дзеркальних нейронів, генетичні теорії, теорії функціонування мозку).
10. Розкрийте особливості пояснення причин аутистичного порушення сучасними науковими підходами (когнітивна теорія, теорія патогенних чинників, біологічна теорія).
11. Розкрийте особливості пояснення причин аутистичного порушення сучасними науковими підходами (імунологічна теорія, генетична концепція, неврологічна концепція).
12. Здійсніть порівняння діагностичних критеріїв дезінтеграційного розладу в дитячому віці та гіперактивного розладу, асоційованого з розумовою відсталістю та стереотипними рухами (МКХ-10).
13. Порівняйте особливості психодіагностичних методик оцінювання аутичних дітей ADOS та CARS.
14. Порівняйте особливості психодіагностичних методик оцінювання аутичних дітей ADOS та M-CHAT.
15. Порівняйте особливості психодіагностичних методик оцінювання аутичних дітей CARS та M-CHAT.
16. Розкрийте вимоги до експериментатора під час діагностичного скринінгового дослідження.
17. Які методи ранньої діагностики ризику формування аутизму вам відомі? У чому переваги та труднощі використання цих методик як превентивного заходу попередження соціальної дезадаптації дітей з аутизмом.
18. Розкрийте можливі позитивні ефекти додаткових методів дослідження стану здоров'я аутичної дитини для її розвитку на навчання.
19. Здійсніть порівняльну характеристику наукових засад сучасних програм та методів роботи з аутичними дітьми з науково доведеною ефективністю.
20. Здійсніть огляд форм роботи з аутичною дитиною в системі прикладного аналізу поведінки.
21. Охарактеризуйте принципи та прийоми роботи аутичних дітей за програмою TEACCH.
22. Розкрийте можливості та обмеження методу альтернативної комунікації (обмін комунікативними картками та зображеннями).
23. Охарактеризуйте особливості терапія однолітками в системі роботи з

аутичними дітьми.

24. Розкрийте наукове підґрунтя та основні інструменти методу сенсорної інтеграції Дж. Айрес.
25. Розкрийте наукове підґрунтя та основні інструменти нейрокінезотерапії.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Душка А. Л. Психоемоційні стани батьків дітей з психофізичними відхиленнями: концептуалізація, діагностика і корекція [Текст] : автореф. дис. д-ра психол. наук : 19.00.08 / Алла Луківна Душка; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т спец. педагогіки. – Київ, 2016. – 42 с.
2. Логвінова І. П. Особливості формування невербальних засобів комунікативної діяльності у дітей дошкільного віку з розладами спектра аутизму [Текст] : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.08 / І. П. Логвінова ; наук. керівник Т. В. Сак; Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2013. – 267 с.
3. Освіта аутистів: від міфу до реальності: навчально-наочний посібник / Укладач Тетяна Скрипник. – К.: Гнозис, 2014. – 26 с.
4. Розлади аутистичного спектра (розлади загального розвитку). Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації [Електронний ресурс] // *Нейронews*. – 2015, № 6 (71). – Режим доступу до ресурсу: <http://neuronews.com.ua/page/rozladi-autistichnogo-spektra-rozladi-zagalnogo-rozvitku>.
5. Скрипник Т. В. Концепція розвитку та навчання дітей з розладами аутистичного спектра / Т. В. Скрипник. – К.: Гнозис, 2013.
6. Скрипник Т. В. Психолого-педагогічна допомога дітям з аутизмом з урахуванням їхніх особливих освітніх потреб / Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: за заг. ред. Колупасвої А. А. –К., 2014. – Випуск 5. – С. 148-157.
7. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму / Т. В. Скрипник. – К.: Видавництво “Фенікс”, 2010.– 388 с.
8. Шпицберг И. Л. Коррекция нарушений развития сенсорных систем у детей с диагнозом ранний детский аутизм // *Аутизм и нарушения развития*. № 2 (41). 2013. – С. 33-44.
9. Шрамм Р. Детский аутизм и АВА: АВА (Applied Behavior Analysis): терапия, основанная на методах прикладного анализа поведения [пер. с англ. З. Измайловой-Камар; науч. ред. С. Анисимова] / Роберт Шрамм. – Екатеринбург: Рама Паблишинг, 2013. – 208 с.
10. Шульженко Д. І. Корекційний розвиток аутичної дитини: (книга для батьків та педагогів) / Д. І. Шульженко, Н. С. Андреева. – К.: Д. М. Кейдун, 2011. – 344 с.

Додаткові:

1. Базима Н. В. Вивчення мовленнєвої активності дітей з аутистичними порушеннями старшого дошкільного віку / Н. В. Базима // *Збірник наукових праць Кам'янець – Подільського національного університету імені Івана Огієнка* / За ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. – Серія соціально-педагогічна. Вип. 23. Частина – Кам'янець – Подільський : Медобори-2006, 2013. С. 22-30.
2. Винг Л. Синдром Аспергера: клиническое описание / Л. Винг // *Отделение социальной психиатрии МРС, Институт психиатрии, Лондон, 1981 г.* – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.aspergers.ru/node/112> (03.03.2015.).
3. Грэндин Т. Отверия двери надежды. Мой опыт преодоления аутизма / Т. Грэндин, М. М. Скариано. – М.: Центр лечебной педагогики, 1999. – 228 с.
4. Детский аутизм. Хрестоматия [учеб. пособ. для студ. высш. и средн. пед., псих. и мед. учеб. завед.] / [состав. Л. М. Щипицына]. – СПб.: Дидактика Плюс. – 2001. – 368 с.
5. Кислинг У. Сенсорная интеграция в диалоге: понять ребенка, распознать проблему, помочь обрести равновесие [под ред. Е. В. Ключковой; пер. с нем. К. А. Шарп] / Улла Кислинг. – [2-е изд.]. – М.: Теревинф, 2011. – 240 с.

6. Логвінова І. П. Психологічні особливості невербального компонента у процесі налагодження взаємодії із дітьми з порушеннями спектра аутизму / І. П. Логвінова // Матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конфер. «Новітні медико-психолого-педагогічні технології діагностики, запобігання і подолання мовленнєвих розладів», 1–2 жовт. 2009 [Текст]. – Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2009. – С. 96–102.
7. Синдром Ретта глазами родителей и специалистов. – М.: Центр лечебной педагогики, 2005. – 112 с.
8. Скрипник Т. В., Ковбасюк О. В. Уроки фізкультури для дітей з аутизмом / Т. В. Скрипник, О. В. Ковбасюк // Фізичне виховання в рідній школі. – 2014. – Випуск 3. – С. 18-20.
9. Скрипник Т. В. Роль психолога у процесі супроводу дитини з аутизмом в освітньому просторі / Початкова школа. – 2014. – № 6. – С. 50-52.
10. Скрипник Т. В. Роль сенсорной интеграции в контексте подготовки детей с аутизмом к образовательному процессу / Т. В. Скрипник // Специальное образование: традиции и инновации: материалы V Международной науч.-практ. конф., г. Минск, 14-15 апр. 2016 г. / Беларус. гос. пед. ун-т им. М. Танка; редкол.: С. Е. Гайдукевич [и др.]. – Минск: БГПУ, 2016.
11. Скрипник Т. Сенсорна інтеграція як підґрунтя цілісного розвитку дітей з аутизмом / Особлива дитина: навчання і виховання. – 2016. – № 4 (80). – С. 24-31.
12. Скрипник Т. В. Система психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі // Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання. – 2013. – №4. – С. 28-32.
13. Скрипник Т. В. Технологія командної взаємодії в контексті психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. – 2015. – №1. – С. 14-19.
14. Скрипник Т. В. Технологія роботи над індивідуальною програмою розвитку для дитини з аутизмом // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2014. – № 1 (69). – С. 12-18.
15. Супрун Г. В. Адаптація методу "Соціальні історії" у роботі з дошкільниками з розладами аутистичного спектра / Ганна Володимирівна Супрун // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Херсон, 2016. – 162 с. – (Психологічні науки; вип. 3, том 2). – С. 155-160.
16. Супрун А. В. Тороп К. С. Использование социальных историй в работе с дошкольниками с аутизмом (из опыта работы) [Электронный ресурс] / А. В. Супрун, К. С. Тороп // Специальное образование: традиции и инновации : материалы V Междунар. науч.-практ. конф., г. Минск, 14–15 апреля 2016 г.) / редкол.: С. Е. Гайдукевич [и др.]. – Минск: БГПУ, 2016.
17. Супрун Г. В. Психолого-педагогічне вивчення дітей з аутизмом в умовах психолого-медико-педагогічних консультацій / Г. В. Супрун // Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій: авт. кол.: Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, І. В. Луценко та ін. / За ред. А. Г. Обухівської. – К. УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. – С. 214-235. – Електронне джерело: режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/705428/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81_%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81_%D1%81%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4.pdf.
18. Супрун Г. В. Психологічні умови адаптації дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектра до навчального закладу / Г. В. Супрун // Сучасні технології збереження здоров'я учнів у діяльності психологічної служби і психолого-медико-педагогічних консультацій: авт. кол.: Жук Т. В., Зеленько О. А., Ілляшенко Т. Д. та ін. / За ред. А. Г. Обухівської. – Київ, 2016. – С. 110-124.
19. Теория сенсорной интеграции. Часто задаваемые вопросы [Электронный ресурс] / С. Бодисон, Р. Уотлинг, Х. Куханек, Д. Хенри. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://sensint.ru/chasto-zadavaemye-voprosy-o-metode-asir-teoriya-sensornoj-integracii-dzhin-ayres>.

20. Шоплер Э. Поддержка аутичных и отстающих в развитии детей (0-6 лет). Сборник упражнений для специалистов и родителей по программе ТЕАСН / Э. Шоплер, М. Ланзинд, Л. Ватерс; пер. с англ. – Минск: БелАПДИ «Открытые двери», 1997. – 250 с.
21. Янушко Е. А. Игры с аутичным ребёнком. Установление контакта, способы взаимодействия, развития речи, психотерапия / Е. А. Янушко. – М.: Теревинф, 2004. – 136 с. – (Особый ребёнок).
22. Dufek S. Community practitioner utilization of evidence-based practice for assessment of autism spectrum disorder / Sara Dufek. – UC San Diego, 2013. – UC San Diego Electronic Theses and Dissertations // <https://escholarship.org/uc/item/7nb4m8h>.

Відео-ресурс

<https://www.youtube.com/watch?v=jV46Heg1j08&t=17s> (ознаки аутизма)

<https://www.youtube.com/watch?v=8LdcYvc1zes> (ознаки аутизма)

<https://www.youtube.com/watch?v=-s96JLRpxwc&t=8s> (Стіми та стереотипні рухи)

<https://www.youtube.com/watch?v=qa0KxpjuWbo&t=2580s> Сучасні методи діагностики (відео лекція)